

Въведение

Аретè е понятие, съставено по старогръцки теоним – Арес, и обобщава мъжката добродетелност, която е осъзнавана като градивно активно поведение в Югоизточна Европа – преди всичко в древна Елада и в древна Тракия – през последните три хилядолетия. Най-важните качества, които открояват личност с поведение **аретè**, са вяра, достойнство, храброст, патриотизъм, саможертва, трудолюбие, творчество, последователност, милосъдрие, състрадание, любов.

В елинските митосюжети, противопоставящи „своето“ на „чуждото“, Арес е бог на войната, но за разлика от Атина е персонификация на разрушителността, отмъстителността и жестокостта заради самата жестокост. Атина е „своя“, на елините, а Арес е тракийски, т.е. „чужд“, „варварски“. Идеята **аретè**, която се заражда и формира в неklasическа среда до и след Троянската война (XIII в. пр. Хр.), се гради обаче на народния, а не на литературизирания образ на бога, появил се след подреждането и записването на Омировия епос през VI в. пр. Хр. Във фолклорната старина на Елада и на Тракия Арес освен бог е и горд владетел, смел воин, трудолюбив стопанин и неотразим любовник – покорил най-красивата богиня Афродита.

Функциите на този образ на бога очертават идеала за свободен гражданин, глава на семейство и защитник на родината. **Аретè** включва идеи и образи, които трябва да бъдат разпознати и назовани, за да се постигне историко-психологическа приемственост на достойнства, но и една сложна мотивация – постигането на уравнивесеност между тяло и дух. Тази вътрешнопсихологическа „борба на всеки със себе си“ определя **аретè** като етика, която става педагогика. Етико-педагогическата цел е да се обучава и възпитава ценностна система за индивидуално и групово полезно поведение, т.е. за изграждане на култура в латинския смисъл на думата – „обработка на духа“.

Системата от добродетели **аретè** се структурира за първи път от нас в пет тематични кръга, наречени **Звезда на аретè**, която включва – **Вяра, Власт, Бран, Труд и Любов**, с техните персонификации – **Бог, Цар, Воин, Стопанин и Мъж**. Те се разполагат приемствено в трите основни епохи

на европейската история – езичеството на Античността, християнството на Средновековието и идеологиите/политическите доктрини на Новото време. От гледна точка на непрекъснатата връзка между историческите реалности на тези епохи **Вярата** в езическите богове Арес – в Тракия и Елада, респективно Марс – в Рим, преминава в упование и закрила на светците воители в християнската религия и се преобразува в съставна част на хуманизма на социалната държава като надежда за по-справедлив обществен строй. **Властта** на митичните герои от народните епоси и на царствените господари на хора и земи приема институционалните форми на монархията, за да се развие в политическо лидерство в условията на републиката. **Бранта** остава неотменна историческа отговорност на воина да пази държавния суверенитет и негов дълг е авторитетно да отстоява съвременните национални, политически, военни и икономически доктрини. **Трудът**, тази дълбоко характерна черта на Арес/Марс в аспекта на покровители на сезонния кръговрат и на земеделския вегетативен цикъл, естествено доизгражда образите на светците воители Димитър и Георги, патрони на зимния и летния период на годината, и бележи със знак на благородство всеки строител на отечеството. **Любовта** е най-сложният тематичен лъч, възплетен в различни носители. Тя е отношение на езичника към сътворяващата божествена енергия, на светците воители към Бога Творец, на политическия лидер към идеите, на мъжа към жената, на бащата към род и семейство, на националния водач към саможертва в името на родината. От друга страна, любовта сплотява всички идеи и образи на **аретè** и ги насочва към отредената им мисия.

Настоящият труд е преработено издание на публикуваните вече монографии „Арес“, „Марс“, „Армията на Бога“ и „Българската енергия“.

В тях е застъпена тезата, че чрез историко-психологически и етико-педагогически подходи могат постоянно да се реактуализират „Аресовите качества“ заради убеждението, че **аретè** продължава да е постижима индивидуалната добродетел днес и в бъдеще.